

ISTORICUL REGIEI LA PĂDURI

de: Ing. I. RĂTAN

REGIA la păduri nu este o idee nouă, dar ea n'a format până în zilele noastre o metodă de gospodărie forestieră.

Pădurile la început erau considerate și exploatare, numai ca fonduri de vânat, aparținând pe rând, când poporului sub forma de *res nullius*, și în evul mediu mai ales, aparținea guvernatorilor, domnitorilor, principilor, iar în urmă devin un drept regalian — într'o anumită regiune a pământului.

Cetind deci în vreme, deslușim un fapt bine precizat cu privire la păduri, și anume că acestea formau obiectul unui fond de vânat, iar arborii — nu însă în înțelesul de pădure — se foloseau de populație pentru nevoile lor în lemn de foc și construcții rurale sub forma de grinzi cioplite. Numai popoarele cu viață socială legată de navigație, (Fenicienii, Cartaginezii, Tracii, Romanii, Wikingii, etc.), au făcut în trecutul foarte îndepărtat al omenirii, exploatare mai însemnate de arbori pentru materialul necesar multelor și trainicelor nave plutitoare.

Din adâncul acestor timpuri ne-au rămas ca mărturie nedesmințite ale unor vaste și totale exploatare, spinările de stâncă goală ale Karstului dalmatic și a întregului șir al munților Alpii Dinarici.

Istoria evoluției economice nu va putea niciodată acredita părerea că aceste devastări de întinse păduri s'au făcut din lăcomia câștigului, ci mai sigur pare că ele au fost opera unor eforturi uriașe impuse de împărății dictatori, pentru procurarea lemnului necesar navelor de comerț și de război, sau au fost numai opera populației cu nețărmurate dorințe de a creia pășunea necesară prea multelor lor turme de vite și capre.

Deci nu poate fi vorba aici de o exploatare forestieră într'o formă sau alta, a regiei la pădurea propriu zisă.

Ca și la Daci de altfel, pădurea servea drept obiect de pășunat cu vitele și pentru vânat șefilor de trib și de ținuturi.

Exploatarea pășunatului de munte și a vânătoarei în păduri se făcea în tot acest trecut de către stăpânul domeniilor prin locuitorii plaiurilor, cari erau robii și iobagii lor.

Nu de mult, cu câteva sute de ani înainte numai, lemnul începe să devie o marfă comerciabilă sub forme diferite, ca expl. draniță, șiță, șindrilă, ulucă de rezonanță, ulucă pentru mobilă mai bună, și chiar pentru cea rudimentară.

Cred însă că și în vremi mai îndepărtate, nevoile orașelor-porturi, situate la guri de fluvii și pe țărmuri marine, fără păduri, reclamau lemnul ca marfă comerciabilă — în troc — pentru multiplele trebuinți ale dezvoltării acestor orașe.

La noi în țară, ca și în tot restul țărilor europene, începutul dezvoltării orașelor și satelor arată că acestea au fost așezate nu numai pe albia râurilor, dar chiar și în centrul, sau la adăpostul pădurilor, căci în locul vastelor câmpii de azi, în trecut foșneau falnice păduri, din care erau satisfăcute direct nevoile imediate în lemn.

Cea mai veche exploatare forestieră sistematică pare a fi făcută de Nordici — Scandinavii în special — și aceasta dintr'un dublu îndemn:

Procurarea pastei de hârtie pe cale mecanică;

Satisfacerea cerințelor de lemn ale marilor porturi și orașe de țărm ca Rotterdam și Londra și cele de pe coastele mării Baltice.

Aglomerările mari de populație în vechile orașe ale Apusului, au impus apoi exploatarea pădurilor pe o scară mai mare pentru aprovizionarea lor cu lemnul de foc, aceasta fiind primordiala cerere a lemnului.

Vechea Austrie a urmat Scandinaviei și Franței în reglementarea exploatării pădurilor prin ordonanțe de Stat, legi cari apar în acest scop, cu două secole în urmă.

Odată instaurată proprietatea legală, se reglementează și se împământește prin practici, toate formele de exploatarea propriu zisă a pădurilor. Pentru a putea urmări în deaproape evoluția exploatărilor în diferitele sale forme economice, și în special în aceia a regiei, redăm toate aspectele pe care la îmbracă regia forestieră, și anume:

Regia pură, adică forma de exploatarea produselor lemnoase ale pădurii direct de proprietar, cu propriile sale mijloace și eforturi.

În această formă de regie capitalul necesar tuturor lucrărilor de investiții și exploatare aparține de drept proprietarului respectiv, căruia în mod normal îi aparține și-i revine și întregul câștig al întreprinderii.

Pe lângă acest factor de producție, munca și în special organizarea ei, adică găsirea personalului corespunzător și suficient fiecărei articulații a întreprinderii, cade tot în sarcina proprietarului conducător al exploatării și gospodăriei acesteia, cât și organizarea muncii într'un sistem rentabil și cât mai evident. Deci regia pură reclamă și chiar impune, existența și a două elemente de lucru:

- a) Capital lichid permanent și suficient;
- b) Personal tehnic corespunzător.

Un element de natură psihologică, care iarăși nu trebuie să lipsească conducătorului regiei — proprietarului — este armătura sufletească necesară, pentru a putea suporta și urmări în permanență cu grijă și răspundere, buna executare a lucrărilor în evoluția exploatării.

Avantagiile și nemăsuratele perspective ce se deschid economiei forestiere prin aplicarea regiei pure la păduri, le vom examina într'un alt cadru, când se va reveni la cazul concret.

Regia prin dijmă, este forma prin care proprietarul participă la executarea exploatării respective cu întreg capitalul necesar investițiilor, iar remunerarea factorului muncă se face prin acordarea acestui factor, un procent din produsele exploatare.

Această formă de regie are însă desavantajul că nu se pretează tuturor lucrărilor de gospodărie forestieră și acolo unde se aplică, nu se pretinde producerea de produse de calitate deosebită și superioară, ci mai mult produse uniforme și fără prea accentuată evoluție calitativă (lemn de foc, fân, platră spartă, etc.)

Regia mixtă, adică forma în care proprietarul acceptă alături de propriul său capital și o parte (într'un procent oarecare anterior convenit) din capitalul unui asociat, care poate fi: un particular, sau mai mulți — regie prin asociație, societate cooperativă, sau un concern, unde legea cooperației funcționează — regie prin cooperație.

Beneficiul net în acest caz se împarte în procente anterior stabilite, proporțional cu cota de participare a capitalului.

Cum am arătat mai sus, numai cu cca. două secole înainte, în anumite State, s'a reglementat pe baze juridice și culturale, exploatarea pădurilor, deci abia de atunci poate fi vorba de valorificări propriu zise la păduri, mai cu seamă la lemn.

Atunci regia apare la păduri în forme variind cu regiunea și anume, la micii proprietari, și la cei mijlocii din Karintia, Carniolia, Stiria și Tirol, se observă un început de regie proprie aplicată cu multă străduință, fapt care se perpetuează până în zilele noastre.

În pădurile domeniiale și la proprietățile marilor grafi din Ardeal, Boemia și Polonia, ca și la composesoratele din Transilvania și obștiile de moșneni din Vechiul Regat, se observă la început o regie prin asociație, foarte apropiată de regia prin dijmă, căreia apoi îi ia locul antrepriza în cea mai mare parte, în deosebi după intrarea comerțului în mâna evreilor.

Regia prin dijmă rămâne mereu la exploatarea lemnului de foc și la exploatarea alpine, la composesorate, proprietăți comunale, bisericesti, etc., până aproape de a doua decadă a secolului nostru.

În România, după anul 1800, începe punerea în aplicare a legiurilor forestiere, odată cu care se observă și o reglementare a exploatărilor, când valorificarea lemnului capătă și la noi cadre legale, și apare mai sistematic practică. În acest fel nevoile orașelor în lemn de foc se satisfac de diferiți proprietari, sau de Stat, prin exploatarea în dijmă cu țăranii satelor respective. Restul comerțului de lemn de lucru — deci exploatarea — se face de particulari prin antreprenori, care și construiesc cunoscutele ferestrate de apă (la început cu o singură pânză), unde se taie zi și noapte cei mai frumoși brazi și molizi.

La fel pentru doage, șită, șindrilă, și chiar pentru producerea cenușei, antrepriza este metoda de exploatarea pădurilor, mai ales la cele din Vechiul Regat.

În Ardeal, la pădurile comunale, exploatarea lemnului de foc se făcea în regia prin dijmă. Abia după anul 1920, începe în România exploatarea și valorificarea în regie a lemnului de lucru, dar aceasta destul de izolat, și până la 1930 în forme reduse, aplicată mai ales ca încercări de către Stat.

Regia la păduri nu s'a practicat prea mult în trecutul apropiat nici în restul țărilor europene, afară de Suedia și Fin-

landa, unde regia prin asociație a luat dezvoltare neîntrecută și a ajuns la realizări neegale până azi.

Liberalismul economic, și deci vechea libertate comercială, până la războiul mondial și imediat după acesta, a promovat numai antrepriza, forma cea mai comodă de încasare anticipată mai ales, a veniturilor.

Războiul mondial însă continuând și accentuându-se mereu sub forma economică, a condiționat alte procedee de exploatare și mai ales de comercializare a produselor.

Deaceia aproape toate Statele europene și-au revizuit metodele de exploatare forestieră, în care Statul își căuta cât mai adânc rosturile sale economice.

Treptat, cum vom vedea și în cele ce vor urma, regia forestieră devine forma cea mai proprie de exploatarea bunurilor, fapt impus de intervenția Statului în reglementarea, dirijarea și planificarea economiei sale, în vederea asigurării bunului său mers, în lupta de interese cu ceilalți vecini.

Apoi criza anilor 1929—1933, a cerut și a impus metode noi, forme mai cuprinzătoare și mai sigure de exploatarea bunurilor și în special metode care asigurau producția susținută, standardizată și comportantă în regimul economic compensator, — ridicat de toate țările europene.

Deci, regia forestieră, ca formă și metodă de exploatarea și valorificarea lemnului, intră în planul acțiunilor economice dela 1930, când Statul — Capsul — a fost creat prin lege Casă Autonomă a pădurilor Statului.

Prin urmare regia la păduri s'a impus de Stat din motive economice și naționale, ea fiind singura formă prin care se poate asigura Țării și Națiunii, o exploatare forestieră rațională.

Examinând fondul al acestei noi discipline de administrare, găsim ca principale și hotărâtoare elemente de rațională gospodărie ce le cuprinde :

1. *Inlăturarea intermediarului și de drept și de fapt a proprietarului în economie, realizându-se prin aseasta simultan trei mari deziderate :*

a) *Beneficiul* — tot, foarte mult speculat de streini, intră în mâna Statului și a proprietarului;

b) *Secretul realizărilor naționale* se păstrează mai bine, și nu-l expus la discreția șantajistă a streinilor;

c) Programul de reconstrucția, reorganizarea și valorificarea bunurilor productive, se poate integra planului economic național, trecându-se dela vorbe și proiecte, la realizări necesare.

2. Restabilirea stării normale a pădurilor;

3. Naționalizarea economiei forestiere:

a) Capital;

b) Munca;

c) Proprietate.

4. Raționalizarea exploatărilor și industriei forestiere sub toate formele lor.

Asupra fiecăruia dintre aceste capitole, cari de fapt formează punctele cardinale ale regiei forestiere, vom stăruii separat și în mod amănunțit în alte articole, analizând toate avantajile ce decurg din aplicarea acestui gen de gospodărie la păduri, prin compararea realizărilor de până acum.

În mod special vom stăruii și asupra fazelor și încercărilor de regie forestieră aplicată la Fondul Bisericesc.

ING. I. RĂTAN.